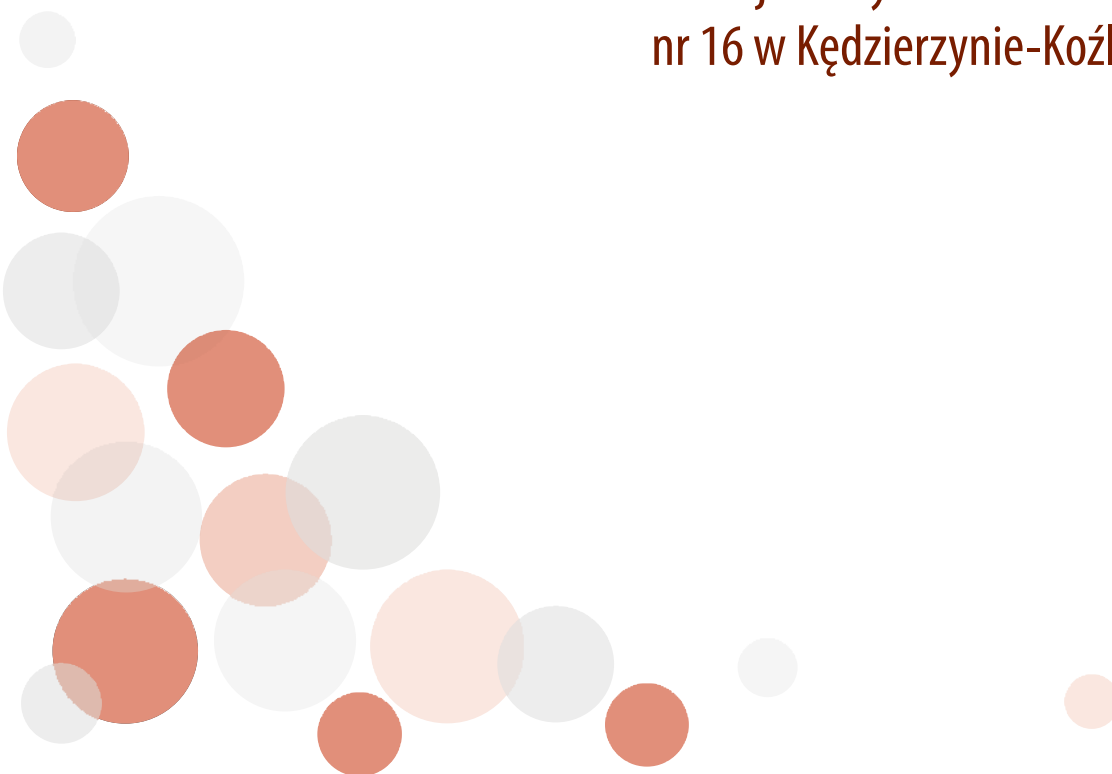


Magdalena Szyndzielorz

---

## Nie realizujemy planu, realizujemy marzenia

Kształtowanie kompetencji kluczowych uczniów  
Publicznej Szkoły Podstawowej  
nr 16 w Kędzierzynie-Koźlu



Tekst: **Magdalena Szyndziolorz**

Dyrektor Publicznej Szkoły Podstawowej nr 16 w Kędzierzynie-Koźlu

47-230 Kędzierzyn-Koźle

ul. Sławięcicka 96

tel./faks: (77) 48 348 71

e-mail: [psp16@kedzierzynkozle.pl](mailto:psp16@kedzierzynkozle.pl)

[www.psp16kkozle.pl](http://www.psp16kkozle.pl)

Redakcja merytoryczna

**Dorota Suchacz**

Redakcja językowa i korekta

**Katarzyna Majewska**

Projekt okładki

**Barbara Jechalska**

Redakcja techniczna i skład

**Wojciech Romerowicz**

Warszawa 2018

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach licencji

Creative Commons 4.0 Polska (CC BY-NC)

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

[www.ore.edu.pl](http://www.ore.edu.pl)

Materiał powstał w ramach projektu „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty”.



**Fundusze Europejskie**  
Wiedza Edukacja Rozwój



OŚRODEK  
ROZWOJU  
EDUKACJI

**Unia Europejska**  
Europejski Fundusz Społeczny



Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

## Spis treści

|                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------|----|
| Wstęp .....                                                   | 3  |
| Korzyści płynące ze szkoleń .....                             | 3  |
| Wybór obszaru wspomagania: umiejętność uczenia się .....      | 4  |
| Diagnoza potrzeb.....                                         | 4  |
| Cel.....                                                      | 5  |
| Wskaźniki realizacji.....                                     | 6  |
| Plan wspomagania szkoły .....                                 | 6  |
| Zadania osób korzystających ze wsparcia .....                 | 8  |
| Dyrektor szkoły .....                                         | 9  |
| Nauczyciele – liderzy zespołów oceniania kształtującego ..... | 9  |
| Pozostali nauczyciele .....                                   | 9  |
| Uczniowie .....                                               | 9  |
| Rodzice .....                                                 | 10 |
| Wdrażanie oceniania kształtującego .....                      | 10 |
| Działania na przyszłość .....                                 | 13 |
| Wymierne efekty stosowania innowacji.....                     | 15 |

## Wstęp

Jestem nauczycielką od 26 lat, dyrektorką zostałam w 2016 roku. Mój cel stanowi współtworzenie szkoły marzeń z innymi równie pozytywnie ukierunkowanymi nauczycielami, bo działanie zespołowe pozostaje według mnie najbardziej efektywne. Zarówno szkoły, do których uczęszczałam, jak i te, w których pracowałam, nie dawały mi jako uczennicy, a potem nauczycielowi, przestrzeni na uczenie się. Przyjmowałam wiedzę albo ją przekazywałam. Nie zdobywałam jej, nie przetwarzałam, nie kreowałam. Brakowało mi samodzielności jako uczennicy i popełniałam błędy jako nauczycielka.

Po pewnym czasie zrozumiałam, że nowa podstawa programowa niczego nie zmienia, jeśli ja sama nie zacznę wprowadzać modyfikacji dopasowanych do potrzeb moich uczniów. Miałam różne pomysły, jednak nadal poszukiwałam nowych rozwiązań. Czytałam o szkołach demokratycznych, szkołach budzących się, szkołach uczących się. Tak narodziło się marzenie o szkole, w której będzie uczyła się cała społeczność: uczniowie, nauczyciele i rodzice. Kompetencja uczenia się była tą, która wyznaczyła kierunek zmian. Napisałam własny program nauczania wiedzy o społeczeństwie, doskonaliłam się na kursach i warsztatach z oceniania kształtującego (OK), wprowadzałam jego elementy, uczniowie prowadzili zeszyty OK na języku polskim. Pomysł rodził pomysł, ale nie powodował, że pozostali nauczyciele też chcieli wprowadzać zmiany.

Kiedy w mojej szkole ogłoszono konkurs na stanowisko dyrektora, stwierdziłam, że to jest odpowiedni moment. Teraz albo nigdy. Drugiej szansy nie będzie. Koncepcję pracy oparłam na strategii oceniania kształtującego – i wygrałam. Zaczęłam realizować moje marzenie z nadzieją, że stanie się ono również marzeniem innych. Szukałam wsparcia nauczycieli, uczniów i ich rodziców. W trakcie moich poszukiwań trafiłam na cykl szkoleń pt. „Jak wspomagać szkoły w zakresie kształcenia kompetencji kluczowych uczniów?”, które realizowane były w ramach projektu „Przywództwo – opracowanie modeli kształcenia i wspierania kadry kierowniczej systemu oświaty” przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE).

## Korzyści płynące ze szkoleń

Szkolenia przygotowane przez ORE mają tę szczególną wartość, że nie polegają na teoretyzowaniu, ale na pracy warsztatowej i wymianie doświadczeń. W trakcie trzech zjazdów (każdy z nich był trzydniowy) dowiedziałam się, jaka powinna być misja

i wizja kompetentnego przywódcy, w jaki sposób należy budować zespół, delegować zadania i tworzyć plan rozwoju. Razem z innymi dyrektorami analizowałam materiały i szukałam odpowiedzi na pytania, jak mają się kompetencje kluczowe do podstawy programowej, programów nauczania, umiejętności i kompetencji nauczycieli. Poznałam metody pracy z radą pedagogiczną i sposoby diagnozowania kompetencji kluczowych. Dodatkowo uczestnicy projektu mieli zapewnioną pomoc doradcy w rozpoczęciu procesu wspomagania szkoły w rozwoju.

Rozpoczęłam też współpracę z Centrum Edukacji Obywatelskiej i podpisałam umowę z asystentem, który był trenerem naszej placówki w programie „Całościowy Rozwój Szkoły”. Znał nas, wiedział, jak z nami pracować. Dzięki temu mieliśmy zapewnionych dwóch partnerów: Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) i Centrum Edukacji Obywatelskiej (CEO), co gwarantowało kompleksowe i skuteczne wspomaganie.

## Wybór obszaru wspomagania: umiejętność uczenia się

We wrześniu 2017 r. rada pedagogiczna naszej szkoły dokonała diagnozy potrzeb i wybrała kompetencję, na rozwoju której cała społeczność szkolna powinna się skupić. W wyniku przeprowadzenia analizy SWOT (ang. *strengths, weaknesses, opportunities, threats* – mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia) zdecydowaliśmy, że powinna to być umiejętność uczenia się.

## Diagnoza potrzeb

### Mocne strony:

- wykwalifikowana kadra;
- innowacyjność niektórych nauczycieli;
- dobra współpraca ze środowiskiem lokalnym;
- nowoczesna hala sportowa;
- dziennik elektroniczny i strona internetowa szkoły;
- aktywne: rada samorządu uczniowskiego, rada rodziców, rada szkoły, wolontariat;
- świetlica czynna od godz. 6.00 do 16.00;
- świetlica socjoterapeutyczna;
- nauka języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej.

### **Słabe strony:**

- zbyt słaba indywidualizacja pracy z uczniem;
- niskie wyniki sprawdzianów kompetencji;
- małe zaangażowanie niektórych nauczycieli w życie szkoły;
- niewielka współpraca nauczycieli w zespołach przedmiotowych i zadaniowych;
- niska motywacja uczniów do nauki;
- brak psychologa;
- brak pedagoga na pełnym etacie;
- przestarzały sprzęt w pracowni komputerowej;
- brak pracowni językowej i fizyczno-chemicznej;
- niezagospodarowany teren wokół szkoły;
- zły stan szkolnych korytarzy, schodów, ciągów komunikacyjnych;
- brak portierni, monitoringu.

### **Szanse:**

- odejście od tradycyjnego stylu nauczania;
- podniesienie jakości pracy w szkole w wyniku dobrej współpracy pomiędzy nauczycielami;
- tworzenie i wdrażanie innowacji oraz programów autorskich;
- wprowadzenie oceniania kształtującego;
- przystąpienie do programu „Całościowy Rozwój Szkoły”;
- rozwój pasji i zainteresowań uczniów;
- systematyczna promocja szkoły w środowisku;
- pozyskiwanie dodatkowych środków;
- współpraca ze środowiskiem lokalnym;
- zarządzanie nastawione na dialog.

### **Zagrożenia:**

- brak możliwości udzielenia specjalistycznej pomocy dzieciom i rodzicom;
- zmniejszające się zainteresowanie dzieci zajęciami pozalekcyjnymi;
- obniżenie wyników w nauce;
- spadek zainteresowania szkołą w środowisku lokalnym.

### **Cel**

- poznanie i wprowadzenie do codziennej praktyki strategii oceniania kształtującego i systematyczne wprowadzanie praktyki profesjonalnej pracy

- nauczycieli z OK oraz wprowadzanie do szkoły zmian mających na celu poprawę efektów uczenia się uczniów i nauczania;
- poszerzenie kompetencji w zakresie formułowania celów lekcji, pytań kluczowych i informacji zwrotnej na wszystkich poziomach;
- umiejętne motywowanie i koncentrowanie ucznia na efektywnym uczeniu się.

## Wskaźniki realizacji

- nauczyciele umiejętnie formułują cele, pytania kluczowe i informację zwrotną, dzięki czemu wzrasta motywacja uczniów i osiągają oni lepsze wyniki;
- nauczyciele wprowadzają nowe, ciekawe metody pracy wpływające na atrakcyjność lekcji.

## Plan wspomagania szkoły

Plan wspomagania szkoły we wdrażaniu oceniania kształtującego został rozpisany do roku 2021 – przy założeniu, że potrzebne są kilkuletnie działania, ponieważ krótki zryw nie przyniesie wymiernych i długofalowych efektów. Zmiany trzeba utrwalać i pogłębiać, żeby były skuteczne.

### Harmonogram realizacji planu wspomagania

| Zadanie                                                                                                                            | Termin realizacji zadania | Miejsce realizacji zadania                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------|----------------------------------------------------------------|
| <b>Przystąpienie do programu „Całościowy Rozwój Szkoły” (CRS1)</b> – trzydniowe szkolenie dla dyrektorów wprowadzające do programu | 22–24.03.2017             | ośrodek szkoleniowy Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie |
| <b>Wypracowanie rocznego planu wspomagania szkoły</b>                                                                              | 23.06.2017                | siedziba szkoły                                                |
| <b>Warsztaty dla rady pedagogicznej</b> – metody i techniki pomagające uczniom lepiej się uczyć, cechy dobrej lekcji (6 h)         | 25.08.2017                | siedziba szkoły                                                |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                               |                                  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|----------------------------------|
| <b>Wybór liderów zespołów nauczycieli:</b><br>ocenianie kształtujące w edukacji wczesnoszkolnej, na zajęciach wychowania fizycznego, zajęciach świetlicowych; ocenianie kształtujące z zakresu przedmiotów humanistycznych i języków obcych; ocenianie kształtujące z zakresu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych | 25.08.2017                    | siedziba szkoły                  |
| <b>Lekcja trenerska</b> – cel lekcji, kryteria sukcesu w języku ucznia, sposób aktywowania posiadanej wiedzy, główne zadanie lekcji, sposób monitorowania i sposób podsumowania lekcji (4 h)                                                                                                                          | 31.08.2017                    | siedziba szkoły                  |
| <b>Prowadzenie zajęć zgodnie z własnymi programami nauczania:</b> język polski (kl. 4), wiedza o społeczeństwie (gimnazjum), zajęcia rozwijające kreatywność (kl. 1, 4, 7), język mniejszości narodowej niemiecki (kl. 1), historia i kultura Niemiec (kl. 5)                                                         | cały rok szkolny              | zajęcia z uczniami               |
| <b>Innowacje pedagogiczne:</b> „Od pierwszaka do strażaka”, „ <i>Reading and watching</i> ”, „Klub Odkrywców Niemieckiego”, „Pierwszy start w szkole”, „Czas na rower”                                                                                                                                                | cały rok szkolny              | zajęcia z uczniami               |
| <b>Wdrożenie elementów OK w pracy z uczniami:</b> cel lekcji, kryteria sukcesu, pytania kluczowe, sposoby monitorowania (patyczki, światła, pytania na wejście i wyjście, zadania edukacyjne)                                                                                                                         | cały rok szkolny              | zajęcia z uczniami               |
| <b>Warsztaty regionalne „Wdrażanie OK dla liderów i nauczycieli”</b> – liderzy OK i jeden nauczyciel                                                                                                                                                                                                                  | jesień 2017                   | ośrodek szkoleniowy w Katowicach |
| <b>Współpraca z doradcą w projekcie „Przywództwo”</b> – indywidualne wsparcie dyrektora szkoły                                                                                                                                                                                                                        | 10.10.2017 – 30.04.2018       | siedziba szkoły                  |
| <b>Wymiana doświadczeń w ramach sieci dyrektorów</b>                                                                                                                                                                                                                                                                  | grudzień 2017 – kwiecień 2018 | platforma internetowa            |
| <b>Spotkanie nauczycieli z trenerem OK</b> – wdrażanie oceniania kształtującego (2 h)                                                                                                                                                                                                                                 | 23.10.2017                    | siedziba szkoły                  |

|                                                                                                          |                            |                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Spotkanie nauczycieli i rodziców poświęcone wdrażaniu oceniania kształtującego w naszej szkole</b>    | 24.10.2017                 | siedziba szkoły                                                              |
| <b>Kurs „Lider Oceniania Kształtującego”</b><br>(kurs dla liderów zespołów nauczycieli)                  | 09.12.2017 –<br>27.09.2019 | kurs on-line<br>na platformie<br>Nauczycielskiej<br>Akademii<br>Internetowej |
| <b>Spotkanie z asystentem szkoły w ramach programu PO WER – wdrażanie oceniania kształtującego (3 h)</b> | 09.01.2018                 | siedziba szkoły                                                              |
| <b>Praca w zespołach nauczycieli, dzielenie się doświadczeniem</b>                                       | cały rok szkolny           | siedziba szkoły                                                              |
| <b>Informacja zwrotna – szkolenie, warsztaty (6 h)</b>                                                   | 29.01.2018                 | siedziba szkoły                                                              |
| <b>Stosowanie informacji zwrotnej w pracy z uczniem</b>                                                  | cały rok szkolny           | zajęcia<br>z uczniami                                                        |
| <b>Kongres „Harmonia Edukacji” – wykłady, warsztaty (2 dni)</b>                                          | 23–24.03.2018              | Kędzierzyn-Koźle                                                             |
| <b>Zeszyt OK – szkolenie (4 h)</b>                                                                       | 27.04.2018                 | siedziba szkoły                                                              |
| <b>Spotkanie nauczycieli z asystentem szkoły w ramach programu PO WER – wdrażanie OK (3 h)</b>           | 27.04.2018                 | siedziba szkoły                                                              |
| <b>Dobre praktyki we wdrażaniu OK – wymiana doświadczeń z wdrażania oceniania kształtującego (2 dni)</b> | maj/czerwiec 2018          | ośrodek<br>szkoleniowy<br>CEO<br>w Wildze k.<br>Warszawy                     |

## Zadania osób korzystających ze wsparcia

Określiliśmy zadania, jakie stoją przed poszczególnymi grupami i osobami realizującymi innowację.

## **Dyrektor szkoły**

- Nadzoruje wszystkie działania.
- Współpracuje z doradcą, asystentem, trenerem.
- Zapewnia nauczycielom możliwość uczestniczenia w szkoleniach, warsztatach, spotkaniach – np. poprzez dostosowanie organizacji pracy szkoły i zapewnienie stałych terminów.
- Udostępnia pomieszczenia i sprzęt szkolny do realizacji szkoleń (wykładów, warsztatów, konsultacji) dla nauczycieli.

## **Nauczyciele – liderzy zespołów oceniania kształtującego**

- Współuczestniczą w procesie wdrażania OK.
- Koordynują prace zespołów.
- Stosują w praktyce nabyte na kursie dla liderów umiejętności i przekazują je członkom zespołów.
- Aktywizują pozostałych nauczycieli do stosowania strategii OK.
- Organizują spotkania z rodzicami na temat OK.

## **Pozostali nauczyciele**

- Stosują w praktyce elementy OK.
- Aktywnie uczestniczą w szkoleniach (warsztatach, wykładach i spotkaniach informacyjnych) oraz innych formach uczenia się nauczycieli.
- Aktywnie uczestniczą w pracach zespołu OK.

## **Uczniowie**

- Aktywnie uczestniczą w procesie dydaktyczno-wychowawczym kreowanym przez nauczycieli.
- Wiedzą, jakie korzyści daje OK (cele, kryteria, pytania kluczowe, informacja zwrotna).
- Rozwijają swoje umiejętności uczenia się.

## Rodzice

- Aktywnie uczestniczą w spotkaniach z liderami OK.

## Wdrażanie oceniania kształtującego

W całym procesie najłatwiejsze było przeprowadzenie diagnozy, określenie celów i wskaźników. Kolejny krok okazał się dużo trudniejszy, a polegał on na wyborze liderów i opracowaniu harmonogramu działań. Decyzję o przystąpieniu szkoły do programu CRS1 podjęłam samodzielnie, znając grono pedagogiczne i mając duże doświadczenie we współpracy z Centrum Edukacji Obywatelskiej jako nauczyciel. Przystąpienie do CRS1 było bardzo dobrą decyzją, bo praca w tym programie jest doskonale zaprojektowana, monitorowana przez trenera i dyrektora, a w naszym przypadku dodatkowo przez asystenta. Z doradcą z projektu Ośrodka Rozwoju Edukacji miałam też kontakt w sieci dyrektorów. Dwie grupy i ich liderzy pracowali bardzo efektywnie i merytorycznie, natomiast w skład trzeciej grupy weszli nauczyciele pełni wątpliwości co do wartości oceniania kształtującego i stawiający opór w poznawaniu tej strategii, nie mówiąc już o jej wprowadzaniu. Dziś wiem, że lepiej pracować w nieco większej grupie, ale dobrze koordynowanej i motywowanej, niż w mniejszej, która lubi i szanuje lidera, lecz liczy na to, że to on wykona całą pracę za pozostałych.

Punktem zwrotnym była pierwsza lekcja trenerska z CEO. Stosując się do sugestii trenerki, nie zmuszałam nikogo do stosowania oceniania kształtującego, ale ci, którzy nie widzieli sensu w jego wprowadzaniu, mieli za zadanie zaproponowanie innego rozwiązania służącego rozwijaniu kompetencji uczenia się. Kiedy stanęli przed takim wyborem, postanowili jednak zaangażować się w program. Zdecydowaliśmy też, że do wdrożenia oceniania kształtującego wybierzemy klasy pilotażowe, zaś w pozostałych klasach nauczyciele będą mogli wdrażać OK według własnego uznania.

W trakcie procesu wdrażania OK w ramach kształcenia kompetencji kluczowych ważny okazał się udział trenera i asystenta w jednej osobie. Regularnie przyjeżdżał nas szkolić, organizował spotkania robocze dla tych, którzy potrzebowali dodatkowego wsparcia w działaniach praktycznych. Pozostawał z liderkami i ze mną w stałym kontakcie e-mailowym i telefonicznym. Udzielał wskazówek, dawał sugestie, monitorował, ale nie narzucał. Każde spotkanie asystenta z nauczycielami kończyło się rzeczową ewaluacją, która pokazywała, w jakim miejscu jesteśmy, i ukierunkowywała nas na dalsze działania. To było rzeczywiste wspomaganie, współpraca i wsparcie.

Pierwsze spotkanie trenera z nauczycielami było bardzo ważne dla dalszej pracy nad wdrażaniem systemowej zmiany w szkole. Należało zbudować relacje, przedstawić program i bezpiecznie wejść w działania. Poprzedziła je rozmowa ze mną i liderkami. Pierwsze spotkanie było lekcją trenerską i miało przygotować nauczycieli do aktywnego udziału w programie CRS1, aby przez poznanie i stosowanie metod oceniania kształtującego udoskonalali swój warsztat pracy, podnosili jakość uczenia się swoich uczniów, a tym samym wdrażali kompetencję umiejętności uczenia się. Razem określiliśmy, jakie są warunki wspólnego sukcesu, opracowaliśmy zasady współpracy na szkoleniach, omówiliśmy cechy dobrej lekcji i ich związek ze strategią oceniania kształtującego. Istotne, że cały czas bazowaliśmy na potencjale nauczycieli i ich zawodowych doświadczeniach w pracy z uczniami.

Nauczyciele poznali zasady obserwacji lekcji w kontekście działań nauczyciela i efektów osiągniętych przez uczniów. Ustalili też w grupach kryteria sukcesu dla poszczególnych elementów lekcji oraz zaplanowali zajęcia z wykorzystaniem celów i kryteriów, zadania „na dobry początek”, zadania edukacyjne oraz przebieg monitorowania i podsumowania. Dzięki tym wszystkim aktywnościom mieli okazję do pracy w oparciu o cel, kryteria, zadania realizowane w grupach, monitorowali swoje działania oraz udzielali sobie nawzajem informacji zwrotnej w ramach zespołów.

Na zakończenie określili wspólnie cel dla szkoły oraz podali kryteria, które są warunkiem jego osiągnięcia. Ważne też było, aby jasno określić zasady współpracy nauczycieli i realizacji zadań oraz dać im możliwość samodzielnych wyborów w ramach wyznaczonego celu.

Wyniki ankiety po tym pierwszym spotkaniu pokazały, że duża część nauczycieli ma świadomość potrzeby poprawy jakości pracy z uczniami oraz tego, że aby osiągnąć sukces, zmiana musi być oparta na jedności i spójności wśród nauczycieli i wdrażanych przez nich metod.

Potencjałem szkoły okazały się otwarte, zaangażowane liderki, mające dobre relacje z nauczycielami, dzięki czemu większość zaakceptowała fakt, że są zobligowani do stosowania celów i kryteriów oraz monitorowania całości pracy z uczniami. Dwie grupy pracowały bardzo rzetelnie, nauczyciele zaangażowali się w realizację zadań, do wykonania których się zobowiązali, podejmowali różne działania z uczniami, eksperymentowali. W trzeciej niestety pracowała jedynie liderka. Moją rolą była rola dyrektora, który nie kontrolował, nie rozliczał, ale towarzyszył. Weszłam w skład jednej

z grup i podporządkowałam się liderowi jako jej członek, nie dyrektor, co pozwoliło na zbudowanie zaufania oraz docenienie roli lidera.

Po czterech miesiącach nauczyciele z dwóch grup, i częściowo z trzeciej, stosowali cele, kryteria i podejmowali próby monitorowania całości. Tworzyli konspekty z nastawieniem na zadania edukacyjne spójne z kryteriami. W kwestii udzielania informacji zwrotnej (IZ) pozytywnie przyjęli możliwość wyboru spośród różnych jej form. Zdecydowali się na opcję, że na bieżąco, w miarę systematycznie będą stosować ustną informację zwrotną. Natomiast pisemną wypróbowywali na wybranych kluczowych zadaniach edukacyjnych z wyższych poziomów taksonomii, do których były określone mierzalne, spójne z celem kryteria. W kursie oceniania kształtującego na platformie Nauczycielskiej Akademii Internetowej dwie grupy systematycznie podsumowywały swoje działania i pozostawały w stałym kontakcie z opiekunką.

Trzecia grupa miała opóźnienia, a o sprawozdania dbała tylko liderka. Najważniejsze jednak, że zaczęły być widoczne efekty po stronie uczniów. Zależało im na celach i kryteriach, dopytywali o nie, uzasadniali, dlaczego są im potrzebne. Niektóre klasy samorzutnie zaczęły stosować prostą samoocenę w trakcie monitorowania kryteriów. Pojawiły się pozytywne sygnały od rodziców.

Po pewnym czasie okazało się, że nauczyciele w klasach objętych programem opracowują i podają cele oraz kryteria w języku ucznia poprzez zapisywanie, wyświetlanie na tablicy, notowanie w kartach pracy, w formie wklejek do zeszytu. Większość z nich sprawdza, czy uczniowie rozumieją treść celu i kryteriów oraz formułuje kryteria do celu i zadań. Nauczyciele dążą też do ograniczenia liczby kryteriów, np. w klasach 1–3 do jednego lub dwóch, w klasach starszych maksymalnie do czterech.

Wszyscy uczący w klasach objętych programem oraz niektórzy spoza programu podają kryteria do sprawdzianów w formie dostosowanej do klasy, przedmiotu, preferencji – np. w formie zagadnień, poleceń, przykładowych zadań wskazujących na umiejętności. W klasach 2–6 nauczyciele podejmują próby układania celów lekcji razem z uczniami. Większość próbuje podsumowywać z uczniami realizację celu lekcji (pytanie o cel, kontrola kolejnych kryteriów, zadawanie pytań w obszarze celu i kryteriów). Forma działania dostosowana jest do poziomu i przedmiotu, np. w klasach 1–3 – kostki na wejście i wyjście, metodniki: światła, ABC, zdania do dokończenia. Część nauczycieli stosuje monitorowanie osiągnięcia kolejnych kryteriów przez znakowanie

ich kolorami świateł (zielone, żółte, czerwone). W klasach 1–3 wspierają ten proces rodzice, dopytując o światła przy kryteriach.

Oczywiście pojawiły się też trudności – głównie dotyczące formułowania informacji zwrotnej w taki sposób, by była ona zrozumiała dla ucznia, krótka, pozytywna i mniej czasochłonna. Członkowie trzeciej grupy nauczycieli, w której praca na rzecz zmiany nieco się opóźniała (wskutek ich niechęci), zostali podzieleni i przyporządkowani do pozostałych dwu grup, w których działania były mocno zaawansowane, nauczyciele zmotywowani do wprowadzenia zmiany, a liderki doświadczone.

W realizacji planu wspomagania szkoły we wdrażaniu kompetencji kluczowych ważni byli też rodzice. Nic nie odbyło się bez ich wiedzy i zgody. Już na początku roku nauczyciele szczegółowo przybliżyli rodzicom program i plan działania. Niektórzy zrobili to, stosując metody OK. Największe zadowolenie wykazali rodzice z klas 1–3, którym ocenianie kształtujące ułatwiło monitorowanie postępów dziecka oraz pracę z nim. Wszyscy zauważyli ograniczenie liczby ocen, znaczne zmniejszenie się liczby ocen niedostatecznych oraz ilości zadań domowych. Docenili też to, że ich dzieci chętniej angażują się w projekty, konkursy, a nauczyciele skupiają się nie tyle na błędach uczniów, co na docenianiu ich postępów.

Program CRS1 i wdrażanie jako kompetencji kluczowej umiejętności uczenia się wpłynął też pozytywnie na relacje między nauczycielami a rodzicami. Uaktywniła się Rada Rodziców i powstała Rada Szkoły, która zaangażowała się w realizację projektu „Szkoła z klasą”, „Szkoła Demokracji” i wielu innych.

Wszyscy zrozumieliśmy, że stanowimy jeden łańcuch. Uczniowie, rodzice, nauczyciele i społeczność lokalna – jesteśmy połączonymi ogniwami. Jeśli któreś z nich pęknie, nie będzie mowy o tworzeniu dobrej szkoły. Uczniowie się uczą, a ich rodzice dostrzegają nowe podejście do szkoły.

## **Działania na przyszłość**

W kolejnym roku będziemy kontynuować działania, które się sprawdzają, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia liczby kryteriów do lekcji. Będziemy też dopracowywać umiejętności formułowania kryteriów do zadania edukacyjnego oraz pracować nad formą informacji zwrotnej dla ucznia i rodzica. Kilkoro nauczycieli zamierza wprowadzić zeszyty OK, m.in. w edukacji wczesnoszkolnej, na języku polskim,

przyrodzie, biologii, chemii, a nawet na edukacji dla bezpieczeństwa. Zapoznamy się też z praktyką obserwacji i spacerem edukacyjnym tak, aby zmiana w postrzeganiu wdrażania kompetencji kluczowych w zakresie umiejętności uczenia się stała się rzeczywista i trwała.

**Działania, które będą podejmowane lub kontynuowane w ramach rozwijania kompetencji uczenia się**

| Zadanie                                                                                                                                                                   | Termin realizacji zadania        | Miejsce realizacji zadania                                                      |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Warsztaty regionalne „Pogłębianie OK”</b> – dwóch nauczycieli (6 h)                                                                                                    | październik 2018                 | ośrodek szkoleniowy w Katowicach                                                |
| <b>„Podsumowanie OK”</b> – warsztaty rady pedagogicznej z opiekującym się szkołą trenerem (przygotowanie szkoły do stałej pracy z OK oraz podsumowanie doświadczeń – 6 h) | styczeń/luty 2019                | siedziba szkoły                                                                 |
| <b>Rozwijanie uczenia się i nauczania</b> – warsztaty dla dyrektorów (3 dni)                                                                                              | maj 2019                         | ośrodek szkoleniowy w Warszawie                                                 |
| <b>Kurs internetowy „Strategie RUN”</b> (dla 16 nauczycieli)                                                                                                              | październik 2019 – czerwiec 2021 | Nauczycielska Akademia Internetowa                                              |
| <b>Warsztaty dla liderów</b> (2 dni)                                                                                                                                      | październik 2019                 | ośrodek szkoleniowy CEO w Wildze k. Warszawy                                    |
| <b>Warsztaty regionalne „OK obserwacja”</b> (5 h + 4 h) dla 19 nauczycieli                                                                                                | październik – grudzień 2019      | siedziba własnej szkoły, siedziba szkoły, która również wprowadza strategię RUN |
| <b>OK zeszyt w okejowej szkole</b>                                                                                                                                        | październik – grudzień 2019      | siedziba szkoły                                                                 |
| <b>Konferencja półmetkowa dla dyrektorów</b> (2 dni)                                                                                                                      | wrzesień 2020                    | ośrodek szkoleniowy w Warszawie                                                 |

|                                                                           |                     |                                              |
|---------------------------------------------------------------------------|---------------------|----------------------------------------------|
| <b>Warsztaty regionalne: „Spacer edukacyjny. Przygotowanie do panelu”</b> | listopad 2020       | ośrodek szkoleniowy w Katowicach             |
| <b>Konferencja podsumowująca dla dyrektorów i liderów</b>                 | maj/czerwiec 2021   | ośrodek szkoleniowy CEO w Wildze k. Warszawy |
| <b>Warsztaty z trenerem RUN</b>                                           | maj – czerwiec 2021 | siedziba szkoły                              |

## Wymierne efekty stosowania innowacji

Nie tylko stosowanie strategii OK przyniosło wymierne efekty. Zaowocowały też własne programy nauczania: uczniowie osiągnęli najwyższe w powiecie i jedne z najwyższych w województwie w ostatnich latach wyniki na egzaminie gimnazjalnym z języka niemieckiego, zaktywizowali się na zajęciach rozwijających kreatywność. W klasie 4, w której pracowałam bez podręczników, ćwiczeń i zadań domowych, testy kompetencji wypadły najlepiej, a dzieci przeczytały w ciągu roku szkolnego czternaście lektur. Nie było czasu na nudę i strachu przed oceną. Uczniowie uwierzyli, że potrafią robić wiele rzeczy. Kolejni nauczyciele zastanawiają się, czy nie zacząć tworzyć własnych programów nauczania.

Zachęceni dobrymi efektami osiągniętymi dzięki udziałowi w opisanych wyżej projektach, zrealizowaliśmy kolejne, większość z CEO, m.in.: „Szkoła z Klasą”, „Szkoła Demokracji”, „Młodzi w Akcji”, „Trudny temat – weź to na warsztat”, „Rozmawiajmy o uchodźcach”, „PoczytajMy”. Stawialiśmy na innowacje i własne projekty. Byliśmy tak aktywni, a projekty okazały się tak wartościowe, że zostaliśmy zaproszeni do udziału w Festiwalu Szkoły z Klasą w Warszawie.

Dla dzieci nie tak istotne były dyplomy i certyfikaty, jak to, że zostały zauważone, a co najważniejsze, nie tylko te, które otrzymują bardzo dobre oceny. Uwierzyli w siebie również uczniowie dotąd niepewni i wycofani oraz mający gorsze wyniki w nauce. Nabrali przeświadczenia, że też potrafią się uczyć i mogą zostać docenieni.

Nauczyciele chcą kontynuować pracę z CRS1 oraz doskonalenie kompetencji uczenia się. Zadeklarowali również udział w kolejnych projektach. Widzą sens w tym, co robią.

Wysiłek mój i całego zespołu przyniósł wymierne efekty. Jako dyrektor nauczyłam się, jak ważne jest właściwe delegowanie uprawnień, zaufanie ludziom, niezmuszanie do zmiany, ale otwieranie drzwi na nowe i pokazywanie na własnym przykładzie, że wiele rzeczy można i warto unowocześniać. Zapalać ludzi do pracy może tylko ktoś, kto sam płonie. Dlatego też powstają kolejne pomysły – nie tylko w głowie dyrektora. Co najważniejsze, moja załoga wykazuje się kreatywnością. Tak, to załoga, a nie kadra. Jestem kapitanem statku, który już nie dryfuje, tylko płynie, bo nabrał wiatru w żagle.



**Aleje Ujazdowskie 28**

**00-478 Warszawa**

**tel. 22 345 37 00, fax 22 345 37 70**

**email: sekretariat@ore.edu.pl**

**[www.ore.edu.pl](http://www.ore.edu.pl)**

